

KỸ THUẬT TRỒNG VÀ CHĂM SÓC CÂY DỪA XIÊM

Dừa xiêm xanh là loại dừa dùng để uống nước, nó là cây đặc sản của xứ dừa Bến Tre; thời gian từ khi trồng đến khi cây cho trái “chiến” từ 2,5 đến 3 năm (tùy vào điều kiện chăm sóc). Tuy nhiên, để có được vườn dừa xiêm đạt yêu cầu về chất lượng, đáp ứng được cho thị trường hiện nay, khi quyết định trồng dừa người nông dân cần phải chọn giống thật chính xác (đúng giống, cây có gen di truyền tốt, không sâu bệnh nguy hiểm, không có mùa treo kéo dài, kích cỡ trái phải đáp ứng được nhu cầu thị trường...).

1. Kỹ thuật trồng:

- Khoảng cách trồng: Theo kinh nghiệm thực tế của nông dân trồng dừa ở Bến Tre, đối với dừa xiêm trồng 5m x 5m và trồng theo kiểu nanh sáu hoặc hình vuông. Nhưng theo các nhà chuyên môn, để trồng dừa xiêm cho năng suất cao nên trồng với khoảng cách 5m x 6m và trồng theo kiểu hình nanh sáu, trồng theo kiểu này thì tạo điều kiện tốt cho cây hấp thu đầy đủ ánh sáng mặt trời để quang hợp tạo ra hàm lượng chất hữu cơ.

- Bón lót: Sau khi đã chuẩn bị mô và hố trồng xong, trước khi xuống giống khoảng 15-20 ngày tiến hành bón lót mỗi mô: phân hữu cơ khoảng 20-30 kg+100g super lân+200gram kali, trộn đều và lấp kín lại bằng mặt mô.

- Đặt cây con: Sau khi đã chuẩn bị xong cây giống và đất trồng, tiến hành đặt cây con, trên mô hoặc hố trồng; đầu tiên đào một hố tương đương với kích cỡ của trái dừa giống; cây giống nếu ươm trong bầu nylon thì dùng dao bén cắt đáy bầu, sau đó đặt bầu vào hố đã đào, kéo túi bầu lên khỏi thân cây, cuối cùng lấp đất lại cho bí trái là đạt, nếu cây giống cao quá 0.8 mét thì ta nên cắm cây cột giữ chặt tránh gió làm lung lay gốc ảnh hưởng đến quá trình sinh trưởng phát triển của cây. Chú ý không nên đặt trái quá sâu vì như thế cây sẽ chậm phát triển, cũng không nên đặt trái quá cạn, tức là lấp đất không bí trái thì sau này gốc cây sẽ phình to

2. Kỹ thuật chăm sóc:

- Thời kỳ kiến thiết cơ bản: (cây từ 1-3 năm tuổi).

Cây con sau khi trồng rất cần nước, nếu giai đoạn này thiếu nước cây sẽ chết. Vì vậy, để giữ đủ ẩm cho cây ta nên dùng rơm, rạ, cỏ khô tủ gốc cây trong mùa nắng; khoảng 2-3 ngày tưới cây 1 lần tùy vào ẩm độ ở gốc. Năm đầu tiên nên bón cho cây mỗi gốc 0.5kg phân NPK: 15-15-15 và chia làm 02 lần bón vào đầu và cuối mùa mưa. Cách bón là xới nhẹ quanh gốc và bón rải đều sau đó cào đất lấp phân lại và tưới nước cho tan phân để cây dễ hấp thu. Giai đoạn này cần quan tâm đến bộ cánh cứng (bọ dừa) tấn công đọt non làm cây chậm phát triển, nếu nặng có thể chết cây.

Bắt đầu từ năm thứ 2, hằng năm nên đắp thêm đất thêm vào mô để tạo điều kiện cho rễ phát triển (trên đất ruộng), hoặc bồi bùn mỗi năm 1 lần vào đầu mùa nắng (đất liếp vườn cũ). Phân bón cũng có thể sử dụng NPK: 15-15-15 nhưng liều lượng mỗi gốc 0,75kg và chia làm 2 lần bón vào đầu và cuối mùa mưa. Năm thứ ba cũng chăm sóc như năm thứ hai nhưng lượng phân bón tăng lên 1kg/gốc. Giai

đoạn này nếu cây dứa được chăm sóc tốt, đúng quy trình kỹ thuật thì sau 26-28 tháng cây sẽ cho hoa đầu tiên.

Chú ý: ở giai đoạn này cần lưu ý kiến vương thường hay tấn công cây làm cho đọt non bị cong queo, nếu chúng tấn công trùng đỉnh sinh trưởng thì cây sẽ chết, những vết đục của kiến vương là nơi tốt nhất để đòng dứa tấn công. Vì vậy, ở giai đoạn này nên chọn những cây ngắn ngày như dứa leo, cà chua, đậu búng, so đũa... trồng xen vào vườn dứa để lấy ngắn nuôi dài và đặc biệt các cây trồng xen này sẽ là môi trường ngăn chặn sự tấn công của kiến vương và đòng dứa.

- Thời kỳ kinh doanh:

Giai đoạn này cây đã cho trái ổn định và bắt đầu đi vào thời kỳ kinh doanh vì thế quá trình chăm sóc cây cần phải tuân thủ đúng quy trình hướng dẫn để cây cho năng suất cao và ổn định.

+ Chăm sóc: hàng năm nên bồi bổ cho cây 1 lần vào đầu mùa nắng, hoặc nếu có điều kiện nên bón cho cây từ 30-50 kg phân hữu cơ hoai mục/gốc, tia dần cây trồng xen và giữ cỏ dại hợp lý sao cho cây có đầy đủ ánh sáng để quang hợp, tránh việc cỏ dại cạnh tranh dinh dưỡng với dứa hay dây leo chằng chịt trên cây làm cây giảm quang hợp.

+ Bón phân: theo các tài liệu nghiên cứu của Viện dậu Thực vật Việt Nam và Trung tâm Khuyến nông-Khuyến ngư tỉnh Bến Tre thì đối với cây dứa vào thời kỳ kinh doanh cần bón phân với công thức theo tỷ lệ urê-Super lân-Clorua kali: 0,8kg-1.5kg-1,5kg/cây/năm và được chia làm 2 lần bón trong năm, đầu và cuối mùa

Cách bón: mỗi lần bón đào rãnh 1/2 vòng tròn gốc và cách gốc 1,5-2 mét, sâu 0,15-0,2, rộng 0,2 mét sau đó bón phân vào rãnh đã đào rồi lấp đất lại, cuối cùng tưới nước cho phân tan.

Theo kinh nghiệm của tôi thì đối với cây dứa cũng sử dụng công thức phân trên để bón cho, nhưng số lần bón khác hơn phương pháp trên là không phải chia ra 2 lần bón trong năm mà nên chia ra làm 6 lần bón trong năm và bón rải đều xung quanh gốc, nhưng trước khi bón nên dùng cào sắt xới nhẹ quanh gốc, cách gốc khoảng 1,5-2 mét, sau đó bón phân lên và tưới nước. Nếu làm được như thế thì việc tăng công lao động trên một đơn vị diện tích là điều tất nhiên, nhưng ta có thể tiết kiệm được phân bón bị mất đi do trực di, bốc hơi, rửa trôi trong thời gian phân phải nằm chờ rễ hấp thu; đặc biệt hơn nữa, việc chia làm nhiều lần bón như trên sẽ làm cho cây không bị thiếu hụt dinh dưỡng, như vậy cây sẽ sinh trưởng, phát triển và có khả năng cho năng suất quanh năm, có thể hạn chế phần nào dứa treo do thiếu dinh dưỡng. (chú ý trong mùa nắng nên tưới nước đầy đủ cho cây, khoảng 2-3 ngày tưới một lần là tốt nhất và liều lượng phân bón có thể tăng, giảm tùy theo năng suất của cây hàng năm).

Trong giai đoạn cây dứa khoảng 4-6 tuổi, hàng năm nên tổng vệ sinh cây từ 1-2 lần như: dọn dẹp tất cả các nhen, bông mo khô, tàu dứa khô dính lù xù trên cây, rọc các nhen còn dính quá chặt trên đọt để giúp lá bung nhanh, cây phát triển tốt hơn; ngoài ra, dọn dẹp sạch nhen, bông mo, tàu dứa khô cũng là một phương pháp phòng ngừa kiến vương tấn công dứa rất hiệu quả, song song đó ngừa luôn cả đòng dứa.

3. Phòng trừ sâu bệnh:

*** Bọ dừa:**

- Gây hại: Thành trùng và ấu trùng đều gây hại trên lá dừa non chưa bung ra bằng cách cạp biểu bì trên mặt lá theo từng hàng song song với gân chính, những vết cắn phá thường hẹp có màu nâu, sau đó khô, héo, cong queo, giảm khả năng quang hợp. Nếu trên cây có từ 8 lá trở lên bị hại thì sẽ làm giảm năng suất, nặng hơn có thể làm cây chết.

- Phòng trị:

+ Cắt và đốt bỏ các đọt non bị hại nặng để tránh lây lan cây khác.

+ Sử dụng ong ký sinh *Tetretichus Brontispae*, nấm ký sinh *Metrhizium anisopliae*.

+ Sử dụng thuốc hóa học như: Fastac, Sumicidine, Actara, ... liều lượng theo hướng dẫn trên bao bì, phun đều lên bó đọt non của cây. Tuy nhiên, hiện nay ở Bến Tre sử dụng phương pháp sinh học là hiệu quả và kinh tế nhất (thả ong ký sinh).

*** Kiến vương:**

- Gây hại: Chỉ có thành trùng phá hại dừa, chúng đục phá phần mô mềm ở cuối bẹ lá, cắn phá đọt non, hoa dừa lúc chưa trở làm cho lá bị rách, hoa bị hư, đỉnh sinh trưởng phát triển cong queo, nếu chúng ăn hết đỉnh sinh trưởng cây sẽ chết. Các vết đục của kiến vương là cửa ngõ cho các loại sâu bệnh khác tấn công như bệnh thối đọt dừa hay đốm đừa để trứng gây hại. Theo kết quả nghiên cứu của Trung tâm Thực nghiệm dừa Đồng Gò, trong tháng thời điểm gây hại nặng nhất của kiến vương là vào những đêm trăng sáng và trên những vườn dừa không có trồng xen.

- Phòng trị:

+ Khi cây dừa khoảng 2 năm tuổi trở lên là thời điểm thích hợp nhất cho kiến vương tấn công. Như vậy, vào giai đoạn này cần phải thăm vườn thường xuyên để phát hiện vết đục của kiến vương, sau đó dùng móc sắt bắt, cuối cùng dùng đất sét trám bít lỗ đục để phòng ngừa các loại khác như nấm bệnh hay đốm xâm nhập.

+ Không để rơm, rạ mục xung quanh vườn vì đây là môi trường tốt để kiến vương đẻ trứng và phát triển.

+ Theo khuyến cáo của các nhà khoa học, để hạn chế việc gây hại của kiến vương ở các vườn dừa trẻ nên trồng xen các cây ngắn ngày, cây họ đậu, cây ca cao, ... nhằm hạn chế tầm bay của kiến vương, giảm khả năng gây hại của chúng rất lớn.

+ Sử dụng phương pháp hóa học để phòng trị kiến vương tỏ ra hiệu quả không cao vì đây là loài côn trùng có thể di chuyển rất xa nên rải thuốc không hiệu quả; vì vậy nên áp dụng kỹ thuật canh tác là hiệu quả nhất.

*** Đuông dừa:**

- Gây hại: Ngược với kiến vương, đuông dừa chỉ gây hại ở giai đoạn ấu trùng. Thành trùng đẻ trứng vào các lỗ đục của kiến vương, các vết thương trên cây và đặc biệt hiện nay chúng còn đẻ trứng dưới gốc dừa tấn công phần gốc. Quá trình gây hại của đuông dừa rất nguy hiểm vì rất khó phát hiện, khi phát hiện được thì khó có khả năng để cứu cây khỏi khỏi chết.

- Phòng trị: đối với đuông, phòng trị cũng như kiến vương là phải thăm vườn thường xuyên để phát hiện sớm khi ấu trùng còn ở tuổi 1, tuổi 2 dùng dao hoặc đục sắt khoét lỗ đục để bắt ấu trùng, sau đó dùng thuốc hạt như Basudin 3G + nước vôi tươi lên lỗ đã khoét nhằm phòng ngừa các loại nấm bệnh, côn trùng khác tấn công. Sử dụng biện pháp hóa học hiệu quả không cao, chỉ nên áp dụng kỹ thuật canh tác để phòng là hiệu quả nhất như: hạn chế tối đa việc gây vết thương trên thân dừa hoặc sự gây hại của kiến vương, tăng cường xen canh hợp lý cũng là điều kiện tốt để làm giảm khả năng gây hại của đuông.

*** Bọ xít trái *Amblypelta* sp:**

- Gây hại: đây là loài gây ra hiện tượng rụng trái non và dừa mủ, cả thành trùng và ấu trùng đều chích hút ở nụ hoa, trái non và tiết ra độc tố vào vết chích, nếu chích vào giai đoạn trái vừa thụ phấn (còn nhỏ) sẽ làm cho trái non rụng đi, nếu chích vào giai đoạn trái lớn hơn (khoảng 1 tháng tuổi trở lên) thì trái có khả năng không rụng mà vùng mô xung quanh vết chích sẽ bị hoại thư sau này thành trái dừa bị seo nhăn nheo hay chảy mủ ra ngoài mà nông dân gọi là dừa mủ. Dừa mủ do bọ xít gây hại.

- Phòng trị: vệ sinh vườn cho thông thoáng, trồng đúng khoảng cách, không trồng quá dày hiệu quả cao nhất là nên nuôi kiến vàng trong vườn dừa vì đây là thiên địch có thể tấn công bọ xít.

*** Bệnh đốm lá:**

- Triệu chứng: trên lá mầm bệnh xuất hiện từ chóp lá trở vào, đầu tiên là những đốm nhỏ màu nâu vàng hình bầu dục, sau đó đốm bệnh lớn dần có màu nâu, tâm vết bệnh màu xám tro, nhiều vết liên kết lại làm cho lá bị cháy. Bệnh thường xuất hiện nhiều ở giai đoạn vườn ươm và những vườn trồng dày. Triệu chứng bệnh đốm lá dừa.

- Tác nhân: do nấm *Pestalotzia palmarum* gây ra.

- Phòng trị:

+ Bố trí khoảng cách trồng hợp lý

+ Bón phân đầy đủ và cân đối nhất là kali

+ Nếu bệnh nặng nên phun thuốc hóa học như: Ridomyl, Novral,... liều lượng theo khuyến cáo trên bao bì.

*** Bệnh thối đọt:**

- Triệu chứng: đầu tiên các lá non trên đọt có dấu hiệu mất màu xanh bình thường, sau đó vàng, cuối cùng khô và trên đọt ta nghe có mùi hôi, thối; các lá già phía dưới cũng dần dần vàng, khô và rụng đi; cây chết.

- Tác nhân: do nấm *Phytophthora Palmivora* Bult gây ra

- Phòng trị: thăm vườn thường xuyên để sớm phát hiện cây bị nhiễm bệnh, vì từ khi nấm xâm nhập vào đọt cây đến lúc chết đọt thời gian từ 3-5 tháng. như vậy khi phát hiện cây bị nhiễm bệnh nhẹ, tiến hành phun ngay lên đọt bằng thuốc Ridomyl liều lượng khoảng 30g/bình 8 lít và phun liên tục 3 lần, mỗi lần cách nhau 3 ngày. Nếu trong vườn có cây bị bệnh chết ta nên gom tất cả các phần bệnh đem đốt sạch để tránh nấm bệnh lây qua các cây dứa khác.

4. Thu hoạch:

Đối với dứa xiêm xanh dùng để uống nước thông thường nhà vườn thu hoạch trái ở quày thứ 6 (chưa được 6 tháng tuổi); tuy nhiên, để xác định được quày dứa 6 tháng tuổi ta có thể tuân thủ theo nguyên tắc như sau: khi quan sát các sẹ lá dứa ta thấy chúng phát triển theo hình xoắn, có cây xoắn theo vòng phải có cây theo vòng trái và một vòng xoắn như thế có 5 xẹ lá ta gọi cây dứa có điệp tự 2/5. Như vậy khi quan sát các quày dứa còn trên ngọn ta có thể quy định quày mới nở là quày số 0, nằm phía dưới quày số 0 là quày số 5, dưới quày số 5 là quày số 10; nếu là dứa ta, dứa dâu đó là tháng tuổi của trái vì hai giống dứa này mỗi tháng trở một quày, nhưng đối với dứa xiêm thì khác vì nhóm dứa này hai tháng trở được 3 quày nên quày số 5 chỉ được 4 tháng tuổi mà thôi, vì vậy để thu hoạch dứa xiêm nạo đạt tiêu chuẩn, có phẩm chất ngon ta nên thu hoạch ở quày số 8 trên cây dứa là trái có chất lượng ngon nhất.

Trong thực tế hiện nay, nhà vườn thường thu hoạch dứa xiêm xanh chưa đủ tuổi (tức là còn non nạo) nên khi tiêu thụ phải vận chuyển xa hoặc gọt vỏ chuyển bằng xe lạnh thường bị nở trái do thay đổi nhiệt độ trong điều kiện trái còn quá non, gáo chưa được cứng, do vậy sẽ làm ảnh hưởng cả lô hàng không bán được, đặc biệt hơn nữa là sẽ làm mất đi thương hiệu dứa xiêm xanh Bến Tre nói riêng và dứa xiêm xanh Việt Nam nói chung. Như vậy, chúng tôi đề nghị nhà vườn cần nên tuân thủ đúng quy trình thu hoạch để giữ uy tín trên thị trường và tạo điều kiện cho người tiêu dùng khắp thế giới thưởng thức được hương vị của quả dứa xiêm xanh Việt Nam tuyệt vời như thế nào.